

Veranderingen voor decentrale overheden op basis van de nieuwe Archiefwet

(versie 08-04-2026)

Michiel Knops, provincie Overijssel

Gebaseerd op:

Concept Archiefwet 20xx

(https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20250218/gewijzigd_voorstel_van_wet_2/document3/f=/vml8b0h6qfyg_opgemaakt.pdf)

Concept Archiefbesluit

[https://wetgevingskalender.overheid.nl/regeling/WGK010729/documenten/Raad van State/Adviesaanvraag aanhangig bij Raad van State/1](https://wetgevingskalender.overheid.nl/regeling/WGK010729/documenten/Raad_van_State/Adviesaanvraag_aanhangig_bij_Raad_van_State/1)

Concept Archiefregeling

(<https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/nl/notification/27387>)

Ontwerp Besluit Diploma's archivarissen

(<https://open.overheid.nl/documenten/01095d9b-dc13-4222-a9db-34a3a61f6692/file>)

Veranderingen op basis van nieuwe wetsteksten:

1. Met verschuiving van de focus naar archiefdiensten moet iedere organisatie een archiefdienst aanwijzen die het beheer van overgebrachte archieven uitvoert. Het staat niet expliciet in het artikel (6.2) dat deze ook aangewezen moet worden, maar de verdere wettekst verwijst wel naar een aanwijzing (zie bijvoorbeeld artikel 7.4, lid 4, sub b.)
 - a. Hoe dit vormgegeven wordt voor gemeenten die geen regionaal historisch centrum hebben of een eigen archiefdienst is niet helemaal duidelijk. Misschien is gemeentearchief/stadsarchief voldoende, immers heeft iedere gemeente straks een aangewezen archivaris nodig. Mogelijk is zelfs het aanwijzen van een eenheid of afdeling van een overheidsorgaan die is voorzien van alle mensen en middelen om beheer van permanent te bewaren documenten te faciliteren.
2. Met het verkorten van de overbrengingstermijn wordt er van overheidsorganisaties meer gevraagd inzake het opleggen van beperkingen aan de openbaarheid. Er zijn daarbij ook nieuwe gronden voor beperking van openbaarheid die aansluiten bij de Woo. (artikel 7.2, AW20xx)
3. Afspraken over archiefbeheer bij samenwerkingsverbanden zijn verplicht. (artikel 3.4, Archiefwet 20xx)
4. Archiefdiensten moeten kunnen beschikken over gemiddelden van temperatuur en luchtvochtigheid. Aannemelijk is dat deze ook per jaar of periodiek bewaard moeten worden. (voortkomend uit de Archiefregeling 20xx)
5. Te bewaren documenten die ouder zijn dan 10 jaar worden overgebracht naar een archiefdienst, lees archiefbewaarplaats bij een archiefdienst (art. 5.4 Archiefwet 20xx)
6. Er gelden aanvullende eisen voor documenten die langer dan 10 jaar bewaard dienen te worden. (artikel 2.7, Archiefregeling 20xx)

- a. Voor deze documenten geldt dat ook aanvullende metadata vastgelegd moet worden. Dit gaat dan om de omschrijving van de gebruikte hardware, besturingsprogrammatuur en toepassingsprogrammatuur, een vermelding van de resultaten van uitgevoerde integriteitschecks en een permanent uniek identificatiekenmerk. (artikel 2.8, Archiefregeling 20xx)
 - b. Het verantwoordelijk overheidsorgaan slaat documenten zo vroeg mogelijk op in een duurzaam bestandsformaat, waarbij alleen gebruik gemaakt mag worden van compressietechnieken voor zover daarbij geen verlies van informatie voorkomt die de duurzame toegankelijkheid van documenten schaadt. (artikel 2.9, Archiefregeling 20xx)
 - c. Het verantwoordelijk overheidsorgaan treft passende maatregelen, zodat gewaarborgd is dat elk document ongewijzigd en onbeschadigd wordt opgeslagen. (artikel 2.10, Archiefregeling 20xx)
 - d. Wanneer een andere conserveringshandeling wordt toegepast dan migratie, conversie of emulatie legt het verantwoordelijk overheidsorgaan vast hoe is voldaan aan de inhoudelijke kwaliteitseisen voor duurzame toegankelijkheid. (artikel 2.11, Archiefregeling 20xx)
7. Gemeenten, provincies en waterschappen dienen een archivaris aan te wijzen. Voor Gemeenschappelijke Regelingen is dit niet verplicht? (Artikel 6.3, Archiefwet 20xx)
 - a. De archivaris dient te beschikken over een diploma en wordt aangewezen op grond van zijn professionele kwaliteiten, in het bijzonder zijn deskundigheid op het gebied van de wetgeving en de praktijk inzake archivaliek (zie kop diploma's archivariissen)
 8. Termijnen voor openbaarheidsbeperkingen gaan in ontvangst of creatie van documenten. (MvT pagina 18, Archiefbesluit 20xx)
 - a. Voor bewaartermijnen geldt dit niet als verplichting. Als een ander aangrijpingspunt als start van een termijn beter past dan is dat geen bezwaar, zolang maar duidelijk blijkt uit het selectiebesluit vanaf welk moment geteld wordt bij een bewaartermijn.
 9. Artikelen 5 en 6 van de Wet Hergebruik Overheidsinformatie zijn van toepassing op het verlenen van toegang tot openbare overgebrachte documenten (artikel 8.2, lid 5, Archiefwet 20xx)
 - a. Dit betekent: mogelijk ook via open en machinaal leesbaar formaat dat zoveel mogelijk aan de formele open standaarden moet voldoen.
 10. De beheerder van de archiefdienst kan informatie uit een beperkt openbaar document aan verzoekers verstrekken of kan dat uit eigen beweging doen. (artikel 7.1, Archiefwet 20xx)
 - a. Moeilijk te regelen, want dit betekent dat je niet per document moet gaan classificeren wat openbaar is, maar op een lager niveau. Anders zorgt het bij verzoeken tot veel extra werk.
 11. Voor vernietiging moet ieder verantwoordelijk overheidsorgaan een vastgestelde procesbeschrijving hebben. (artikel 4.1, Archiefbesluit 20xx)
 12. Waar mag je informatie worden opgeslagen? In landen binnen de Europese Unie, de Europese Economische Ruimte of landen waar de Europese Commissie een adequaatheidsbesluit voor heeft genomen, tenzij het verantwoordelijk overheidsorgaan vanwege zijn taak hiervan moet afwijken op grond van internationale verdragen. (Artikel 2.1, Archiefregeling 20xx)

- a. **EU:** België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië en Zweden.
 - b. **EER:** EU+ Noorwegen, IJsland en Liechtenstein
 - c. **Adequaateidsbesluit:** Andorra, Argentinië, Canada (Commerciële organisaties), Faeröer, Guernsey, Israël, Man (eiland), Japan, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten (commerciële organisaties die meedoen in het EU-US Data Privacy Framework) en Uruguay
13. Het verantwoordelijke overheidsorgaan moet een of meer metadataschema's vaststellen. (artikel 2.5, Archiefregeling 20xx)
- a. Hier zit een minimale metadata verplichting bij in:
 - i. De inhoud;
 - ii. De structuur;
 - iii. De verschijningsvorm (indien relevant);
 - iv. Het bestandsformaat waarin het document is ontvangen of opgemaakt;
 - v. Bij een elektronische handtekening: de houder van de handtekening, het moment van validatie, alsmede het resultaat en voor zover bekend de identificatie van het certificaat;
 - vi. Een uniek identificatiekenmerk;
 - vii. Wanneer, door wie en uit hoofde van welke taak het document is ontvangen of opgemaakt;
 - viii. De samenhang en de aard daarvan met andere opgemaakt en ontvangen documenten;
 - ix. De plaats in de ordeningsstructuur;
 - x. De op het document uitgevoerde beheeractiviteiten;
 - xi. De bewaartermijn
14. Bij overbrenging van digitale documenten moeten eventuele versleuteling verwijderd worden door het verantwoordelijk overheidsorgaan. (artikel 2.13, Archiefregeling 20xx)
15. Er moet een procesbeschrijving zijn voor vervanging. (artikel 2.3, Archiefbesluit 20xx)
- a. Deze is gespecificeerd in artikel 3.1 van de Archiefregeling 20xx.
16. Er zijn strengere eisen aan een migratie (Artikel 2.2, Archiefbesluit 20xx, Artikel 3.2 en 3.3, Archiefregeling 20xx)
- a. Vóór migratie moet er een migratieplan worden opgesteld waarin de passende maatregelen worden beschreven die ervoor zorgen dat de migratie geschiedt met de juiste en volledige weergave van de inhoud van de documenten en de voorkomende metadata. Het is nog steeds verplicht om achteraf een migratieverklaring op te stellen.
17. Extra eisen aan vernietiging (Artikel 4.1 en 4.2, Archiefregeling 20xx)
- a. Het is mogelijk om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over de wijze waarop vernietiging plaatsvindt. Dit is met name bedoeld voor de vernietiging van digitale documenten.
18. Andere eisen aan depots en plusdepots (Artikel 5, Archiefregeling 20xx)
- a. Bepalingen uit de Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen komen weer terug in de wet. Bijv:
 - i. Een depot wordt alleen gebruikt voor de bewaring van documenten (artikel 5.11);

- ii. Er zijn weer specifieke eisen aan de minimale afstanden tussen stellingen en muren. De afstand tussen archiefstellingen en plafonds en tussen stellingen en verlichtingsarmaturen. De minimale breedte van paden tussen stellingen. (zie voor alle specificaties artikel 5.13)
 - b. Het wordt verplicht om een actueel protocol voor deponthiëne op te stellen en dit minstens één keer per jaar te evalueren (artikel 5.15). In dit protocol is in ieder geval opgenomen:
 - i. Een schoonmaakprotocol
 - ii. Een protocol voor de geïntegreerde bestrijding van plaagdieren en schimmels
 - c. Het verschil tussen de eisen aan depots en plusdepots staat gespecificeerd in artikel 5.16.
 - i. In plusdepots moeten in – en uitwendige scheidingsconstructies een hogere brandwerendheid hebben. Klasse A1 volgens NEN-EN 13501-1:2019 ipv Klasse A2;
 - ii. Scheidingsconstructies in een depot hebben een brandwerendheid van minimaal 120 minuten volgens NEN 6069:2011+A1+C1:2019 nl;
 - iii. De weerstand tegen rookdoorgang van een plusdepot is R200 volgens NEN 6075:2020 nl;
 - iv. In een depot moet iedere 30 meter een draagbare brandblusser aanwezig zijn die wordt onderhouden conform aan NEN 2559:2001. Daarbij moet ook markering worden geplaatst, zodat de blusser goed te zien is. Voor een plusdepot geldt dat er ook een draagbare brandblusser naast de deur en op het verste punt van de deur wordt geplaatst;
 - v. In een plusdepot is een communicatiemiddel aanwezig waarmee personen die zich in het plusdepot bevinden met personen buiten de ruimte kunnen communiceren. Dit communicatiemiddel moet ook ingezet kunnen worden tijdens een calamiteit.
19. Toezicht is onder de Archiefwet 20xx ook van toepassing op overgebracht archief (Mvt, Archiefwet 20xx).
20. Er kan nu een last onder bestuursdwang worden opgelegd ter vervanging van de strafrechtelijke boete voor het niet-naleven van de verplichting voor eenieder om documenten op verzoek van een verantwoordelijk overheidsorgaan tijdelijk aan hem af te staan voor het maken van reproducties. (Artikel 10.6, Archiefwet 20xx)
- a. Ingevolge artikel 5.32 eerste lid van de Algemene Wet bestuursrecht kan er ook voor gekozen worden om de last onder bestuursdwang vervangen worden door een last onder dwangsom.
21. In een eerdere versie van de Archiefregeling 20xx stond dat het verantwoordelijk overheidsorgaan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) moet toepassen, maar dat is geschrapt en vervangen door een inspanningsverplichting in het Archiefbesluit. (MVT pagina 48, Archiefregeling 20xx en artikel 2.1, lid 2 Archiefbesluit 20xx)
22. Het Besluit Informatiebeheer moet redelijk specifiek worden. Per categorie documenten dient er een omschrijving van de passende maatregelen die het verantwoordelijke overheidsorgaan neemt om de documenten duurzaam toegankelijk te maken en te houden en te vernietigen. Daarin dient ook te worden opgenomen hoe onderzocht, geëvalueerd en indien nodig bijgesteld wordt. (artikel 4.2, Archiefwet 20xx)

23. Ontheffing van overbrenging is mogelijk na akkoord van de algemeen rijksarchivaris. (artikel 5.6, Archiefwet 20xx)
- a. Dit kan alleen gebeuren als voldaan wordt aan alle onderstaande eisen:
 - i. De documenten deel uitmaken van een omvangrijke en samenhangende verzameling (c.q. een basisregistratie)
 - ii. Het overbrengen van de documenten zou naar het oordeel van de rijksarchivaris ernstig afbreuk zou doen aan de integriteit van de verzameling of aan de uitvoering van de wettelijke taak van het betreffende overheidsorgaan
 - iii. Het verantwoordelijke overheidsorgaan dient adequate voorzieningen te treffen voor de blijvende bewaring en beschikbaarstelling van de documenten. Naar het oordeel van de rijksarchivaris moet de blijvende bewaring en beschikbaarstelling van de documenten op een gelijkwaardig niveau zijn geborgd als bij overgebrachte documenten.
 - b. Het verantwoordelijk overheidsorgaan zorgt ervoor dat:
 - i. De documenten waarvoor ontheffing is verleend voor iedereen gratis te raadplegen zijn (tenzij in een wet is vastgelegd dat hiervoor kosten gerekend moeten worden)
 - ii. Een overzicht van de documenten waarvoor ontheffing is verleend dient openbaar beschikbaar te zijn.
24. Selectiebesluiten en afwijkingen daarvan worden elektronisch gepubliceerd op een algemeen toegankelijke wijze door middel een door OCW in stand te houden digitale infrastructuur (artikel 3.8, Archiefbesluit 20xx)
- a. Dit wordt het selectieregister. Een database van alle selectiebesluiten. Momenteel bestaat al iets vergelijkbaars: <https://handelingenbank.info/>
 - b. Geldt dit ook voor hotspotaanwijzingen?

Overgangsbepalingen:

1. Gemeenschappelijke Regelingen op grond waarvan een openbaar lichaam, een bedrijfsvoeringsorganisatie of een gemeenschappelijk orgaan zijn ingesteld, worden zo nodig uiterlijk binnen twee jaar na het moment van inwerkingtreding van de Archiefwet 20xx met de artikelen 2.3, 2.6 en 10.5 in overeenstemming gebracht:
 - a. Artikel 2.3: Een beschrijving van het verantwoordelijk overheidsorgaan voor de verschillende soorten Gemeenschappelijke Regelingen.
 - b. Artikel 2.6: Voor de overgebrachte documenten van een Gemeenschappelijke Regeling wordt een verantwoordelijk overheidsorgaan aangewezen van een van de deelnemers uit de regeling.
 - c. Artikel 10.5: de aangewezen archivaris van het verantwoordelijke overheidsorgaan is belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen uit de Archiefwet 20xx voor een gemeenschappelijke regeling.
2. Selectielijst die zijn vastgesteld op grond van artikel 5 van de Archiefwet 1995 worden geacht als selectiebesluiten te zijn vastgesteld op grond van artikel 5.1 van de Archiefwet 20xx
3. Een verantwoordelijk overheidsorgaan hoeft documenten die voor blijvende bewaring in aanmerking komen en die zijn opgemaakt of ontvangen voorafgaan aan het moment van

inwerkingtreding van de Archiefwet 20xx, niet eerder over te brengen dan het moment waarop die documenten de leeftijd van twintig jaar hebben bereikt.

- a. Machtigingen die zijn gegeven op grond van artikel 13, vierde lid, van de Archiefwet 1995 (opschorting van overbrenging verleend door de minister van OCW voor een duur van tien jaar) , worden geacht te zijn gegeven op grond van artikel 5.5, tweede lid, van de Archiefwet 20xx. De geldende werkingsduur van de machtigingen blijven daarbij onverkort van toepassing.
4. Een archiefbewaarpplaats die op grond van de Archiefwet 1995 is aangewezen door een zorgdrager wordt geacht op grond van artikel 6.1, eerste lid, van de Archiefwet 20xx te zijn aangewezen als de decentrale archiefdienst van de desbetreffende organisatie.
 - a. Archiefbescheiden die op grond van de Archiefwet 1995 blijvend worden bewaard door een verantwoordelijk overheidsorgaan worden geacht op grond van de Archiefwet 20xx blijvend te worden bewaard.
5. Een archivaris die is aangewezen op grond van Archiefwet 1995 wordt geacht te zijn aangewezen op grond van artikel 6.3, tweede lid van de Archiefwet 20xx.
 - a. Voor de provincies, gemeenten en waterschappen die op het moment van inwerkingtreding van de Archiefwet 20xx niet beschikken over een archivaris, wordt door gedeputeerde staten, het college van burgemeester en wethouders, onderscheidenlijk het dagelijks bestuur van een waterschap **binnen twee jaar na het moment van inwerkintreding van deze wet** een archivaris aangewezen.
 - i. Er is op 18 februari 2025 gestemd in de Tweede Kamer over een motie om een opleidingseis voor archivariissen te blijven hanteren. Het besluit dat voortvloeit uit deze motie is genoemd onder de kop diploma's archivariissen.
6. Een op grond van de Archiefwet 1995 aan de openbaarheid gestelde beperking blijft na de inwerkingtreding van de Archiefwet 20xx van kracht waarbij de desbetreffende documenten wel vallen onder hetgeen beschreven in hoofdstuk 8 van de Archiefwet 20xx.

Diploma archivariissen:

1. De diploma's archivariistiek A en B blijven bestaan en zijn voldoende om aangewezen te mogen worden tot archivaris. (Artikel 2, lid 1 onder a en b, Besluit Diploma's archivariissen)
2. Het wordt ook mogelijk voor iemand met een afgeronde opleiding in het wetenschappelijk onderwijs of hoger beroepsonderwijs om tot aangewezen archivaris benoemd te worden. (Artikel 2, lid 2 Besluit Diploma's archivariissen)
 - a. Het is in ieder geval vereist dat van de genoten opleiding ten minste twee onderwijseenheden die ieder een studielast bevatten die gelijk is aan ten minste vijf studiepunten als bedoeld in artikel 7.4 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.
 - i. De twee onderwijseenheden moeten betrekking hebben op:
 1. Archivariistiek;
 2. Collectiebeheer;
 3. Informatiebeheer of digitaal informatiebeheer;
 4. Informatie- of data-architectuur;
 5. Informatie- of datamanagement;

6. Informatierecht; of

7. Toezicht op informatiebeheer.

- b. Als een verantwoordelijk overheidsorgaan een archivaris aanwijst op basis van artikel 2, lid 2 van het Besluit Diploma's Archivarissen dan motiveert deze de keuze voor de aan te wijzen professional in het aanwijzingsbesluit. Het verantwoordelijk overheidsorgaan motiveert waarom het diploma van de archivaris in voldoende mate betrekking heeft op de kennis en kunde die nodig is om de functie van archivaris te vervullen. (artikel 2, lid 3 Besluit Diploma's archivarissen)
3. Op aanvraag van een instelling die in het wetenschappelijk onderwijs, het hoger onderwijs of een cursus aanbiedt kan de minister een opleiding aanwijzen als opleiding ter verkrijging van het diploma archivistiek indien de onderwijseenheden van die opleiding in voldoende mate betrekking hebben op archivistiek.
 - a. Het diploma archivistiek A kan alleen worden verkregen door het afronden van een aangewezen opleiding in het wetenschappelijke onderwijs. (artikel 2, lid 4 Besluit Diploma's archivarissen)
 - b. Het diploma archivistiek B kan alleen worden verkregen door het afronden van een aangewezen opleiding in het hoger beroepsonderwijs of het afronden van een aangewezen cursus. (artikel 2, lid 5 en 6 Besluit Diploma's archivarissen)
4. Opleidingen die zijn aangewezen als opleiding ter verkrijging van het diploma archivistiek A of B op grond van artikel 15 van het Archiefbesluit 1995 worden geacht te zijn aangewezen op grond van artikel 2, vierde lid of vijfde lid van dit besluit. (Artikel 3, lid 1 Besluit Diploma's archivarissen)
5. Als een diploma als bedoeld in artikel 2, tweede lid, voor een opleiding in het wetenschappelijk is behaald vóór 1 augustus 1993, is in afwijking van de tweede volzin van artikel 2, tweede lid, vereist dat ten minste twee examenonderdelen van de desbetreffende opleiding betrekking hebben op de in dat lid genoemde kennisgebieden. (Artikel 3, lid 2 Besluit Diploma's archivarissen)
6. Als een diploma als bedoeld in artikel 2, tweede lid, voor een opleiding in het hoger beroepsonderwijs is behaald vóór 1 september 1993, is in afwijking van de tweede volzin van artikel 2, tweede lid, vereist dat ten minste twee examenonderdelen van de desbetreffende opleiding betrekking hebben op de in dat lid genoemde kennisgebieden. (Artikel 3, lid 2 Besluit Diploma's archivarissen)